

CURSO PRÁCTICO DE TRADUCCIÓN EN INGLÉS

Ribadeo, 26 de xullo - 3 de agosto de 2000

Como un elo máis da cadea de actividades culturais ás que o verán ribadense nos ten gratamente acostumbrados, desenvolveuse este curso de traducción, organizado pola Universidade da Coruña e o Concello de Ribadeo. Con trinta horas de actividade académica e o recoñecemento de dous créditos de libre configuración, o curso pretendía aproxima-lo mundo da traducción a dous tipos de público: para os xa iniciados tentaba facer unha achega a temas concretos de diversos campos de especialización; para os leigos quería ser unha porta aberta ás estratexias traductolóxicas básicas que lles permitisen levar a cabo, nos seus diferentes ámbitos profesionais, unha traducción cuns mínimos aceptables de calidade.

Probablemente esta dobre concepción, xunto co proverbial agarimo da vila para os que ata ela se achegan, foron as claves da masiva asistencia de alumnos, que animou ó director do curso, Antonio Raúl de Toro Santos, profesor de Filoloxía Inglesa da Universidade da Coruña, a facer dúas quendas (mañá e tarde) para que os talleres de traducción non visen deturpada a súa finalidade práctica.

Non se podería trazar un único perfil do alumnado, algo habitual nos cursos de verán; deste xeito, alí estableceuse un diálogo fructífero entre ensinantes e alumnos de Filoloxía Inglesa, Filoloxía galega ou Traducción, enfermeiros, licenciados e estudantes de Económicas, Historia ou Medicina e mesmo algún matemático; todos eles asistiron, con maior ou menor aproveitamento dependendo das súas habilidades lingüísticas, a conferencias e obradoiros en galego, castelán e inglés.

O curso abriuse coa conferencia de Carmen África Vidal, profesora de Teoría da Traducción da Universidade de Salamanca, que fixo un oportuno repaso polas últimas correntes teóricas na traducción e a súa aplicación práctica; a seguir, Román Álvarez Rodríguez, profesor de Filoloxía Inglesa da mesma Universidade, disertou sobre o reflexo da ideoloxía na traducción, especialmente na de textos literarios.

As tres sesións que viñeron logo, impartidas por profesores de Filoloxía Inglesa da Universidade da Coruña, dedicáronse á tradución inglés > español/galego no ámbito dos negocios e das ciencias da saúde e á tradución automática. Miguel Castelo Montero fixo unha interesante introdución á linguaxe económica e financeira, para logo centrarse en tres temas: comunicación oral (presentacións, conversas telefónicas...), comunicación escrita (notas oficiais, avisos, titulares de prensa...) e correspondencia (rexistros lingüísticos, cartas modelo, fax...).

Alan Floyd falou dos problemas específicos que os textos médicos presentaban para a tradución, derivados sobre todo do léxico científico e científico que conteñen; a súa intervención foi profusamente ilustrada con exemplos prácticos desta tipoloxía textual.

Da tradución automática encargouse Pablo Canelo López, que explorou as novas correntes nesta modalidade, avaliando tamén os distintos sistemas de tradución automática; a análise da micro e macroestrutura de distintos dicionarios serviu como exemplo ilustrativo nunha exposición na que os conceptos, áridos en principio para os non especialistas, se fixaban doadamente gracias ó emprego por parte do profesor de proxeccións a través do ordenador.

Un peso específico digno de comentario tívoo a tradución literaria, que saíu a debate da man de cinco especialistas de tres universidades diferentes. A lingua galega recibiu a atención esperable na súa comunidade e, así, Antonio Raúl de Toro Santos e María Jesús Lorenzo Modia, profesores de Filoloxía Inglesa da Universidade da Coruña, foron os encargados de examinalas traducións literarias na dobre dirección deste binomio lingüístico; o primeiro trazou unha visión panorámica da tradución do inglés ó galego no século XX, deténdose especialmente nas traducións feitas na primeira metade do século e destacando o seu importante papel de apoio ó nacionalismo galego; a segunda fixo o propio na dirección contraria, incidindo na presenza case anecdótica de obras galegas no sistema literario anglosaxón de fins do século XX, o que tampouco nos debería sorprender moito se pensamos na fortaleza e autosuficiencia deste segundo sistema.

O taller de tradución literaria foi preparado por David Clark, tamén do Departamento de Filoloxía Inglesa da Universidade da Coruña; este profesor propúxolles ós asistentes que realizasen a tradución dunha historia curta de Janice Galloway, compilada en *Blood* (1999, Vintage Books), quer ó galego quer ó español. Fixéronse varios grupos e cada un deles levou a cabo a tradución dun fragmento da historia, apoiándose en diverso material de consulta que o profesor puxo a disposición do alumnado; por último, léronse e discutíronse as diferentes escollas. Para moitos esta resultou a primeira incursión no transvasamento de textos literarios e serviulles, segundo confesaron, para decatarse da dificultade inherente a este tipo de textos e para destruí-lo mito da existencia dunha tradución ideal e "única".

Os estudos de traducións literarias concretas correron a cargo de Francisco García Tortosa, profesor de Filoloxía Inglesa da Universidade de Sevilla, e de John Rutherford, profesor do Departamento de Filoloxía Hispánica da Universidade de Oxford. García Tortosa interveu no curso coa conferencia titulada "A traducción na novelística inglesa do século XX: O caso do *Ulysses*", na que realizou un estudio comparativo das diferentes versións da obra de Joyce existentes en España, poñendo de relevo o papel que os condicionantes contextuais (momento histórico, ideoloxía...) tiveron nos procedementos traductolóxicos empregados.

A conferencia de clausura correu a cargo de Rutherford, que fixo un animado relato dalgúns dos problemas cos que bateu e das anécdotas que lle aconteceron como traductor do "Quijote" ó inglés. Defendeu con vehemencia o papel do traductor literario como creador e reescritor da nova obra de arte que está a producir e criticou duramente o papel censor que exercen moitos dos correctores de estilo das editoriais que, actuando como demiúrgos da palabra, rexeitan con poucos ou ningún argumento fundamentado as escollas do traductor.

Por poñer un exemplo, a súa traducción foi acusada de racista pola correctora de estilo de Penguin; o traductor, respectando a personalidade turróna coa que Cervantes ideou a Sancho, mantivo o episodio no que o escudeiro anda a matinar que cambiará os negros da prometida ínsula Barataria por prata branca tan pronto como chegue con eles a España. Ante estes "atentados" perpetrados por moitos revisores das traducións, Rutherford aconsella que o traductor adopte unha actitude firme e defenda a súa proposta, facendo que prevaleza; de calquera xeito, tamén é consciente de que esta recomendación non pode ser seguida por tradutores noveis, máis dispostos a introducir calquera cambio suxerido que compra á editorial que os contratou.

En xeral, a avaliación do curso foi positiva, sobre todo se temos en conta a heteroxeneidade do público esperado por tratarse dunha actividade de verán; para sucesivos encontros desta fasquía, non obstante, poderíanse suxerir algunhas melloras, entre elas as que citamos a seguir. En primeiro lugar, sería aconsellable fixar un nivel de partida que esixise determinados requisitos académicos para evitar que, como aconteceu na presente ocasión, alumnos de E.S.O. se visen desbordados por algunhas conferencias teóricas ou que profesionais do ensino non puidesen avanzar nos seus coñecementos cando os talleres nos que participaban eran excesivamente básicos; de buscar unha apertura a diferentes niveis, a solución pasaría por establecer grupos homoxéneos con intereses semellantes (ex: traducción xeral para alumnos de ensino medio e público alleo a este mundo pero interesado en facerse cunhas nocións básicas; traducción especializada (médica, xurídica, audiovisual, literaria...) para profesionais e estudantes destes campos en particular). Tamén cumpriría reorganiza-lo sistema de talleres, tanto no que respecta ó seu propio deseño como ó lugar no que se imparten. Non se pode pretender que en

dúas horas un alumno faga unha tradución dun texto de tres ou catro follas que ve por primeira vez e do que descoñece o seu contexto, aínda que para isto dispoña de numerosas obras de consulta; todo texto traducido necesita dun "proceso madurativo" que esixe varios días e que permitirá, ó mesmo tempo, unha fase de documentación máis ampla; nun curso que dura sete ou oito días, as primeiras sesións poderían ter un carácter teórico e, xa nelas, ofrecerlles ós alumnos o material dos talleres, que cubrirían a segunda metade do curso.

Tampouco é compatible un lugar deseñado para conferencias co formato de taller; se para as primeiras resulta magnífico o auditorio ribadense, coas súas luces indirectas e as súas cómodas e numerosas butacas fixadas ó chan, non se pode dici-lo mesmo cando se trata de impartir un taller de tradución; este último esixe grupos reducidos, preferiblemente sentados en roda arredor dunha mesa, con material de consulta no medio e luz abundosa.

Queremos poñer fin ó noso relatorio desta actividade cultural relacionada coa tradución con parabéns dobres ó Concello de Ribadeo e á Universidade da Coruña, en especial ó concelleiro de cultura, Manuel Valín, polo seu apoio incondicional a este tipo de actividades formativas e ó profesor Antonio Raúl de Toro, polo entusiasmo e o agarimo que puxo na organización deste *Curso Práctico de Tradución en Inglés*.

Ana Mª Pereira Rodríguez
Lurdes Lorenzo García
Universidade de Vigo